

MER KÄND, MEN INTE MER UPPSKATTAD

SÖREN HOLMBERG

Den sociala inlärningsteorin (SIL) säger att kännedom ökar med exponering. Och det gäller både mer intensiv exponering och mer långvarig exponering (Bandura 1977, Holmberg 2012a). Översatt till politik och kännedom om valda företrädare betyder det att politiker som varit verksamma länge bör bli mer välkända vartefter tiden går. Kännedomen skall öka med åren. Tidigare prövningar av hypotesen har gett den ett visst, ehuru svagt stöd (Holmberg 2012b). SOM-undersökningar av hur kända lokalpolitiker i Göteborg liksom regionpolitiker i Västra Götaland är har visat på små ökningar i graden av kännedom vartefter politikerna verkat genom åren. Sett över som minst femåriga mätperioder visar det sig att andelen medborgare som känner till en lokal eller regional politiker ökar med i genomsnitt cirka tre procentenheter. Politikerna blir alltså mer kända över tid, men i mycket begränsad utsträckning.

I det följande skall vi fortsätta prövningen av SIL-hypotesen på ett utvidgat material. Sammanlagt fyrtio lokal-/regionalpolitiker från Göteborg, Västra Götaland och Skåne inkluderas i undersökningen. Cirka hälften av dem har varit verksamma och mätts i minst fem år. Övriga aderton har mätts under en kortare period, dock minst under tre år. Hypotesen vi skall testa gäller om dessa politikernas grad av kännedom bland folket ökat över tid som teorin förutspår, och i så fall i vilken utsträckning.

Som en extra bonus kommer vi också att undersöka i vad mån politikernas grad av uppskattning ökat över tid. Den sociala inlärningsteorin utsäger inte att popularitet nödvändigtvis ökar med långvarig exponering. Den kan också minska. Kärlek kan både öka och minska med tiden. När det gäller hur populariteten förändras över tid gäller alltså inte studien en teorigenererad prövning. Vi är bara nyfikna.

Mätmässigt har samma undersökningsmetodik använts genom alla år. Ett antal ledande politiker har valts ut och presenterats för svarspersonerna i de årliga SOM-undersökningarna. De utvalda politikerna har tagits med i studierna därför att de är ledare för de olika partigrupperna i de valda församlingarna. Endast för- respektive efternamn uppges i enkätfrågan. De svarande får först ange om de känner till de aktuella politikerna och sedan gradera hur mycket de uppskattar de politiker de säger sig känna till på en mätskala mellan -5 (ogillar starkt) och +5 (gillar starkt).

En massa resultat för Göteborg och Västra Götaland

Resultaten i tabellerna 1 och 2 visar hur kända och populära ett trettiotal lokalpolitiker i Göteborg varit bland göteborgare under perioden 1994 till 2011. Nitton av dem

har deltagit under minst tre år och ingår därför i vår SIL-prövning. Motsvarande tabeller (3 och 4) för regionpolitikerna i Västra Götaland omfattar också ett trettiootal valda företrädare som mätts vad gäller kännedom och uppskattning under perioden 1998 till 2011. Bland dem har femton varit med i minst tre SOM-mätningar och inkluderas därmed i SIL-testen. SOM:s skåneundersökningar började något senare (2004) och omfattar än så länge endast fyra studier under perioden 2004 till 2011. Antalet regionpolitiker från Skåne som medverkat i minst tre års undersökningar och som därmed kan ingå i prövningen av SIL-hypotesen är sex. De detaljerade resultaten av SOM:s fyra kännedoms- och popularitetsmätningar av skånska regionpolitiker redovisas dock inte här. De återfinns i boken *Vanor och attityder i förändring* redigerad av Jonas Ohlsson och Annika Bergström (Holmberg 2013).

Något mer kändis

Vår första fråga är om de fyrtio utvalda lokal- och regionpolitikerna blivit mer kända bland allmänheten varefter de troget tjänat folket år efter år. Svaret är ja – i de flesta fall kan vi notera en något ökad kännedom. En knapp majoritet bland de fyrtio (22 politiker) har blivit mer kända samtidigt som tretton tappat i kännedom och fem har en oförändrad grad av kännedom. I genomsnitt blir resultatet att de fyrtio politikernas kännedom ökar med +2,6 procentenheter. En ökning, men en högst blygsam ökning. En något större ökning kan iakttas om vi begränsar prövningen till de tjugotvå politiker som varit verksamma lite längre och deltagit i minst fem års SOM-studier. Bland dem har kännedomen i snitt ökat med +3,6 procentenheter; något mer alltså, men fortfarande en föga imponerande ökning.¹

Men knappast mer poppis

Exakt hälften av de studerade politikerna uppvisar en något ökad popularitet (20 politiker) över tid medan fem har en oförändrad uppskattning och femton tappar poäng på ogillar-gillarskalan. I genomsnitt förändras de fyrtio undersökta politikernas popularitet endast med +0,2 enheter.² Det är en mycket obetydlig förskjutning på en skala som i teorin kan variera mellan -50 till +50. I genomsnitt blir alltså inte de undersökta politikerna mer populära över tid.

Men det är klart att bakom medeltalet med en nära noll-förändring döljer sig resultat för några politiker som trots allt uppvisar lite större popularitetsuppgångar, liksom det finns politiker som relativt tydligt förlorat i uppskattning. Den politiker i vår mätning som uppvisar den största positiva ökningen i popularitet är Jan Hallberg (M, Göteborg). Hans uppskattningssiffror ökar från ett snittresultat på +3 för åren 2000/01 till +8 åren 2009/10, en uppgång med +5 enheter. På den negativa sidan är Cecilia Widegren (M, Västra Götaland) den politiker som tappar mest i popularitet. Hennes uppskattning går från +2 i snitt åren 1998/99 till -10 åren 2001/02, en nedgång på -12 enheter.

Tabell 3 Kännedom om ledande politiker i Västra Götaland (procent)

politiker (parti)	Andel bland samtliga										Andel bland egna partiets sympatisörer																		
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Göran Johansson (S)	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	70	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cecilia Wredegren (M)	13	36	48	43	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	40	46	48	49	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	-	33	34	33	33	34	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gert-Inge Andersson (S)	19	23	32	30	28	30	27	28	27	29	31	32	28	-	20	30	40	34	29	36	31	30	30	33	31	35	35	-	
Roland Andersson (S)	23	24	28	25	22	23	22	22	19	22	21	20	22	-	26	30	35	26	24	28	25	23	24	26	24	25	27	-	
Annelie Stark (S)	-	20	27	26	25	27	-	-	-	-	-	-	-	-	29	39	32	32	32	39	-	-	-	-	-	-	-	-	
Eva Eriksson (FP)	19	21	25	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	*	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rune Lanestrand (SVG)	-	16	20	18	18	16	17	16	18	19	20	21	-	-	19	34	35	33	36	34	25	24	28	32	33	29	-	-	
Kert Johansson (C)	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bengt Molstedt (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kristina Jonäng (C)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	
Monica Selin (KD)	11	-	16	15	13	13	13	12	16	14	14	15	18	-	11	-	15	14	16	15	8	13	15	18	14	15	17	32	
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	10	12	11	13	-	15	17	-	-	-	-	-	-	-	10	9	12	14	-	-	8	19	
Sören Kviberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	12	14	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	17	*	15	20
Stig Grauers (M)	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	16	-
Lars Aronsson (S)	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brigitta Losman (MP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	
Canna Aström (V)	10	12	15	15	14	14	13	15	15	-	-	-	-	-	12	12	18	16	18	14	19	13	23	-	-	-	-	-	
Jan Hallberg (M)	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ursula Johansson (KD)	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Patrick Ehn (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	12	12	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	11	13	11	11	9	10	9	12	11	10	12	-	-	-	7	17	8	8	8	13	8	10	8	8	11	-	
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	13	10	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	8	10	-	-	-	-	-	-	
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	12	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	
Gunnel Adler (MP)	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-	
Ingela Bergendahl (S)	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Thomas Mellqvist (C)	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Jan Steen (FP)	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	

Kommentar: Resultaten visar andelen svarspersoner som inte kryssar för "personen okänd för mig" och som kryssat för någon grad av sympati på en ogillar-gillarskala. Procentbasen har definierats som samtliga personer som besvarat Väst-SOM-enkäten i Västra Götaland. Partisympatierna har fastställts med hjälp av en fråga om bästa parti. En asterisk (*) betyder för få svarande.

Tabell 4 Populära och mindre populära politiker i Västra Götaland (medeltal)

politiker (parti)	Medeltal bland samtliga											Medeltal bland egna partiets sympatisörer																	
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	
Göran Johansson (S)	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+24	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Cecilia Widegren (M)	+2	+2	-15	-11	-8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+9	+21	+2	+5	+16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Johnny Magnusson (M)	-	-	-	-	-	-	-	+2	+2	+3	+3	+5	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+15	+14	+15	+14	+14	+13	
Gert-Inge Andersson (S)	-3	-3	+2	-2	0	-4	-6	-4	0	-1	-2	0	+2	-	+8	+8	+11	+7	+10	+5	+5	+4	+9	+6	+6	+9	+11	-	
Roland Andersson (S)	-1	-5	-3	-4	-3	-6	-4	-2	-2	-2	0	0	-	-	+9	+5	+6	+4	+3	+2	+2	+3	+5	+3	+4	+6	+5	-	
Annelie Stark (S)	-	+6	+5	+4	+5	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+20	+17	+17	+9	+5	+5	-	-	-	-	-	-	-	
Eva Eriksson (FP)	+2	-2	-3	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Rune Lanestrand (SVG)	-	+1	-0	-0	+2	-2	-1	-0	+2	0	+1	+1	+3	-	+21	-0	+9	+19	+7	+7	+11	+19	+8	+11	+9	+9	+19	-	
Kent Johansson (C)	-	-	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bengt Mollstedt (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kristina Jonäng (C)	+3	-	-0	-1	+1	-2	+1	-0	+1	+1	+2	+1	+2	+2	+3	-	0	+4	+6	+5	+5	+9	+8	+9	*	*	+17	+15	
Monica Selin (KD)	-	-	-	-	-	-1	+1	+1	0	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	+6	+9	+6	+8	-	-	+13	+13	
Jonas Andersson (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-1	-1	+1	-1	-1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	+4	*	+6	-	
Sören Kviberg (V)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Stig Grauers (M)	-8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lars Nordström (FP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+2	+3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hans Aronsson (S)	-	-	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brigitta Losman (MP)	+3	+0	-0	-0	+2	-1	-1	+1	+1	-	-	-	-	-1	+6	+3	+6	+3	+11	+8	+8	+15	+10	-	-	-	-	-	+7
Carina Åström (V)	+2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Hallberg (M)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ursula Johansson (KD)	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Patrik Ehn (SD)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-1
Margaretha Jansson (SVG)	-	-	-	-	-	-	-	-	-1	-1	-1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stefan Kristiansson (MP)	-	-	-1	-1	0	-3	-1	-1	-1	-1	-1	-1	+1	-	-	+5	-1	*	*	*	*	-0	*	+4	-1	*	+5	-	
Lars Bergsten (M)	-	-	-	-	-1	-2	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+4	+4	-0	-	-	-	-	-	-	-	-
Susanne Aronsson (SVG)	-	-	-	-	-	0	-1	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gunnel Adler (MP)	+1	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+8	+13	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-
Einar Hansander (SVG)	-	-	-	-	0	-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	*	*	-	-	-	-	-	-	-	-
Ingela Bergendahl (S)	+1	+0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Thomas Mellqvist (C)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jan Steen (FP)	+1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	+10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Resultaten är medelvärdet (gångar 10) på en ogillar-gillar skala med värdet mellan -5 och +5. Partisympati har definierats på samma sätt som i tabell 3. En asterisk (*) indikerar för få svarspersoner.

Det ska fan vara politiker

Lång och trogen tjänst är inte helt bortkastad. Ledande lokal- och regionalpolitiker blir något lite mer kända vartefter åren går; inte mycket, men dock mer kända. Den sociala inlärningsteorin fungerar som den ska även i detta politiska sammanhang, om än med en mycket svag verkningsgrad. Men maktinnehav tär. Genomsnittligt sett blir inte politikerna mer uppskattade när de år efter år tjänar folket. Att ha makt och styra gör en inte populär. När det går bra är det svårt att få äran. Om det går dåligt får man däremot lätt skulden. Det är otacksamt att vara politiker – åtminstone om man vill bli känd och populär. Men några tiotusental måste vara det. Annars fungerar inte den svenska demokratin.

Noter

- ¹ Bland de elva göteborgspolitiker som deltagit i minst fem SOM-mätningar uppvisar sex en ökad kännedom över tid och fem en minskad kännedom. I genomsnitt ökar kännedomen med +3,3 procentenheter. Operationellt har vi jämfört de två första årens medelresultat för respektive politiker med de två senaste årens medelvärde. Bland göteborgspolitiker som enbart varit med i tre eller fyra SOM-studier har tre en ökad kännedom, en samma och fyra en minskad kännedom; snittet blir beskedliga +0,4. För dessa politiker har vi jämfört första mätresultatet med det senaste. Motsvarande resultat för VG-politikerna är nio med ökad kännedom och två med minskad bland dem som varit med i minst fem SOM-undersökningar; snittet blir +3,9 procentenheter i ökad kännedom. Bland VG-politiker som endast deltagit i tre/fyra SOM-mätningar har två ökat sin kännedom, en gått plus-minus noll och en minskat sin kännedom; genomsnittligt ökar kännedomen med +1,5 procentenheter. Till slut, bland skånepolitikerna som varit med i tre eller fyra SOM-studier uppvisar två en ökad kännedom, tre samma oförändrade nivå och en en minskad kännedom. Den genomsnittliga kännedomsökningen blir +3,3 procentenheter.
- ² Bland göteborgspolitiker med minst fem mätningar ökar populariteten för sju och minskar för fyra (snitt +1,4). Bland göteborgspolitiker som endast deltagit i tre/fyra SOM-studier ökar uppskattningen för två, förblir densamma för två och minskar för fyra (snitt -0,3). Bland VG-politiker med minst fem deltaganden i SOM ökar populariteten för sju, förblir stabil för en och minskar för tre (snitt -0,2). Bland VG-politiker med enbart tre/fyra mätdeltaganden ökar uppskattningen för en, förblir densamma för en och minskar för två (snitt -1,3). I Skåne ökar populariteten för tre politiker, förblir oförändrad för en och minskar för två (snitt +0,5)

Referenser

- Bandura, Albert (1977) *Social Learning Theory*. New York: General Learning Press.
- Holmberg, Sören (2012a) Bli regionpolitiker mer kända och populära under valår? I Berg, Linda och Oscarsson, Henrik (red) *Omstritt omval*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören (2012b) Populärast i test. I Bergström, Annika (red) *Västsvensk vardag*. Göteborg: SOM-institutet.
- Holmberg, Sören (2013) Okända regionpolitiker. I Ohlsson, Jonas och Bergström, Annika (red) *Vanor och attityder i förändring. Samhälle, opinion och medier i Skåne*. Göteborg: SOM-institutet.